

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA AÇIK YEŞİL ALAN KULLANIMI: TUZLA (İSTANBUL) ÖRNEĞİ

THE USAGE OF OPEN GREEN SPACE IN PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS SAMPLE OF TUZLA (ISTANBUL)

Nurhan KOÇAN*

Melek ÖZTÜRK**

Öz

İnsanların gelişiminde en önemli dönem çocukluktur. İnsanlar bu dönemde edindikleri bilgi, beceri ve deneyimlerle hayata hazırlanırlar. 0 ile 14 yaş arası kabul edilen çocukluk dönemi okul öncesi yaş (0-6 yaş) ve ilköğretim yaşı (6-14 yaş) olarak kabul edilir. Çocukların gelecekte fiziksel ve zihinsel olarak sağlıklı bir insan haline gelebilmeleri için sosyal, fiziksel, duygusal ve psikolojik becerilerini geliştirecek çevreye ihtiyaçları vardır. Bu kapsamda okul bahçeleri; eğitim, oyun, spor, sosyal ve kültürel aktiviteler ve çeşitli kutlamalar için en uygun ve etkili yerlerdir. Çünkü çocuklar zamanlarının çoğunu okulda geçirmektedir. Bu çalışmada İstanbul Tuzla İlçesine bağlı Postane ve İstasyon mahallesinde bulunan resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının açık yeşil alanları incelenmiştir. Bu çalışmanın örneklem grubunu 20 kurum içermektedir. Çalışmada bu kurumlarda çalışan 150 öğretmenle anket yöntemi kullanılarak veriler elde edilmiştir. Aynı zamanda okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân kullanımının mevcut durumunu ölçmek için yerinde gözlem yapılarak kontrol gözlem listesi oluşturulmuş ve mevcut verilere göre 0-1 arasında puanlama yapılarak okulların açık yeşil alanları “iyi”, “orta” ve “zayıf” derecede sınıflandırılmıştır. Verileri analiz etmek için SPSS 20 yazılım paket programı kullanılmıştır. Çalışmada okul bahçelerinin daha etkin kullanımı için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Okul Bahçesi, Peyzaj, Açık Yeşil Alan, Çocukluk Dönemi, Tuzla, İstanbul.

Abstract

Childhood is the most important period in human development. People prepare for life with the knowledge, skills and experiences they have acquired during this period. Childhood is considered between 0 and 14 years old. 0-6 years old is pre-school age and 6-14 years old is primary education age. The children need an environment that will develop their social, physical, emotional and psychological skills in order to become physically and mentally healthy people in the future. In this context, school gardens are the most suitable and effective places for education, games, sports, social and cultural activities and various celebrations. Because children spend most of their time at school. In this study, open green spaces of public and private pre-school education institutions were examined in the Postane and İstasyon neighborhood of Tuzla District of İstanbul. The sample group of this study includes 20 institutions. In the study, data were obtained by using the survey method with 150 teachers working in the institutions. At the same time, a check-observation list was created by making on-site observations to measure the current situation of outdoor use in preschool education institutions, and the open green spaces of the schools were classified as "good", "moderate" and "poor" by scoring between 0-1 according to the available data.

* Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bartın, Türkiye / ORCID: 0000-0001-9433-7007

** Peyzaj Yüksek Mim., Bartın Üniversitesi Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bartın, Türkiye / ORCID: 0000-0002-9804-7645

SPSS 20 software package program was used to analyze the data. In the study, suggestions were presented for more effective use of school gardens.

Keywords: Preschool, School Garden, Landscape, Open Green Space, Childhood, Tuzla, Istanbul.

Giriş

Erken çocukluk eğitimi; 0-6 yaş arası çocukların fiziksel, psikolojik, sosyal ve duygusal gelişimini destekleyen, onları toplumun kültürel değerlerine uymaları konusunda yönlendiren ve temel eğitim bütünlüğü kapsamında ilköğretime hazırlayan eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Demiriz vd., 2003; Turaşlı, 2007).

Okul öncesi çağındaki çocukların belirli becerileri öğrenmek ve gelişimlerini desteklemek için sosyal açıdan sağlıklı fiziksel çevreye ihtiyaçları vardır (Şener, 2001). Özellikle dışarıda oynamak, çocukların sağlıklı büyümesinin doğal ve önemli bir aracıdır (Vessey vd., 1998; Wake vd., 2003). Bu durumda okul bahçesi, çocukların eğitim ve sosyalleşme süreçlerine uygun bir ortam sağlayan dış mekân alanıdır. Özellikle artan kentleşme ile ortaya çıkan yapay çevre şartları düşünüldüğünde çoğu çocuk için okul bahçesi çocuğun doğa ile iletişim kurduğu ilk ve önemli bir alan olmaktadır.

Açık mekânda oyun; atlama, koşma, tırmanma, sallanma, yukarı ve aşağı hareket, özgürlük, macera, deneme, vb. çocukların temel oyun ve spor ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir (Clements, 2004). Bu ihtiyaçları evde ve kapalı mekânda karşılamak büyük ölçüde imkansızdır. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların koşabileceği, tırmanabileceği, zıplayabileceği ve risk alabileceği alanlar sağlanması önemlidir (Olds, 2001; Kalburan, 2014). Açık alanlardaki aktiviteler; çocukların yaşı, ilgileri ve ihtiyaçlarına göre planlandığında hem fiziksel hem de zihinsel olarak çocukların enerji kazanmalarını sağlayacaktır (Towell, 2005). Bunun için çocuk oyun alanları tasarlanırken, çocukların, öğretmenlerin ve ailelerin ilgi ve beklentilerini dikkate almak ve farklı yaşlardaki çocuklara yönelik aktivite alanları ve donatılar getirmek önemlidir (Tekkaya, 2001).

Bu çalışma İstanbul Tuzla İlçesine bağlı Postane ve İstasyon mahallesinde bulunan resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarını kapsamaktadır. Çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında açık yeşil alan kullanımının mevcut durumunu ve bu alanların oyun alanı olarak hizmet verecek nitelikte olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

1.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Açık Alan Kullanımı

Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yönetmeliği, Madde 54: “Eğitimin okul öncesi eğitim kurumunda sağlıklı ve uygun bir ortamda gerçekleştirilebilmesi için amacına göre düzenlenmiş oyun parkı ve bahçesinin olması esastır. Eğitimin yapılmadığı zamanlarda bahçe ve dış mekânlar düzenlenir. Bu düzenlemeyi yaparken; trafik eğitim parkuru, kum havuzu, bahçe oyun ekipmanları ve çocukların bilimsel ve doğal araştırma yapmaları için yeterli alana dikkat edilmelidir” denilmiştir (MEB, 2004).

Okul öncesi eğitim kurumlarının en önemli kısımlarından biri bahçedir. Çünkü çocukların büyümesi için açık hava ve oyun alanları çok önemlidir. Bu nedenle, bahçe iyi organize edilmelidir. İdeal olarak, bahçenin genişliği okulun en az iki katı kadar olmalıdır. Bahçede çocukların koşup oynayabileceği yeşil alanlar, ekime uygun toprak, bisiklet yolları ve kum havuzları olmalıdır. Bahçede gölge yapan ağaçlar bulunmalıdır. Bahçede çeşitli oyuncaklar bulunmalı ve bunlar gerektiğinde yenilenmelidir. Bahçe her zaman temiz ve bakımlı olmalıdır. Ayrıca bahçe düzenlemesi, esnek ve dinamik olmalı, yeni gereksinimler ortaya çıktıkça değiştirilebilmelidir. Bahçe zehirli bitkilerden arındırılmalıdır (Kalemci, 1998; Terzioğlu, 2005).

Bakanlık, okul bahçeleri düzenlerken, okul öncesi çocuk başına 3 m² ve çocuğun ilk/orta öğretimi başına 10 m²'nin dikkate alınmasını zorunlu tutmuştur. (Poyraz ve Dere, 2003; MEB, 2004). Bu ortalama çocuk başına 6,5 m² olmalıdır (MEB, 2015). Ayrıca çim/Arnavut kaldırımlar, bisiklet yolları, kum havuzları, ağaçlar, amfi tiyatrolar, botanik bahçeleri, hayvan besleme yerleri, yüzme havuzları, depolar vb. alanlar oluşturulmasını ve çevreyle sınırlandırılmasını tavsiye etmiştir (Poyraz ve Dere, 2003; MEB, 2004).

Bahçe trafikten, hava kirliliğinden uzakta, güvenli bir alanda, doğal aydınlatmadan yararlanabilmesi için güney ve batı yönünde düzenlenmelidir (MEB, 2013). Okul bahçesi tasarımında çocuğun gelişim özellikleriyle birlikte, görsel algısı dikkate alınmalıdır. Okul bahçesi özellikle 2-7 yaş çocukların kendi çevrelerini keşfetmelerine olanak sağlamalıdır. Sürekli gelişim ve büyüme sürecindeki çocuğu, fiziksel ortamın tehlike ve risklerinden koruyacak, çevre algısını kolaylaştıran, amacına uygun tasarımlar yapılması gerekmektedir (Çukur – Delice, 2011).

Okul bahçeleri düzenlenirken çocukların ilgi ve ihtiyaçları, gelişimsel özellikleri dikkate alınmalıdır. Renklerin çocuğun yaşantısındaki önemi göz önüne alınarak, tüm donanımlar (kaydırak, tahterevalli, salıncaklar, tüneller, zıp zıplar vb.) canlı renkler kullanılarak tasarlanıp düzenlenmelidir. Çocukların yaşları dikkate alınmalı, bahçe oyuncak tasarımlarında yumuşak çizgiler, kavisler, formlar tercih edilmeli, oyun ekipmanlarının çocuklara zarar vermeyen tamamen doğal malzemelerden olmasına dikkat edilmelidir. Kum havuzunun hareketli oyun alanlarından uzak yerde olmasına, bahçede bitki dikim alanları ayrılmasına özen gösterilmelidir (Ramazan, 2005).

Çocuklar, öğrenme ilgilerini çeken sağlıklı bir ortamda doğanın, özgürlüğün ve eğlencenin tadını çıkarabilirler. Okul öncesi çağındaki çocuklar için farklı malzeme kullanımı ile yaratıcılıkları artırılabilir (Studer, 1998). Çocuklar doğal ortamda daha çok kendi duyularıyla yaşarlar ve böylece somut deneyimler kazanırlar. Bu nedenle okul bahçeleri tasarlanırken sadece oyun alanları değil, çocukların farklı deneyimler ve keşiflerle kendilerini mutlu ve özgür hissedebilecekleri alanlar olarak da değerlendirilmelidir (MEB, 2013; MEB, 2015).

1.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumları İçin Açık Hava Oyun Alanı Planlaması

Çocuklar için oyun bahçesi planlanırken dikkat edilmesi gereken özellikler şunlardır: (Özhelvacı ve Özer, 1997; Alqudah, 2003):

- Oyun yeri, pasif eğlence yeri anlamında anlaşılmalıdır. Bu alanda aktif ve yaratıcı oyun biçimini teşvik etmelidir.
- Oyun yerleri için ekipman seçiminde genellikle aktif ve yaratıcı oyunların birinci planda olması gerekir.
- Oyun yerinin tasarım ve ekipmanı özel yaş gruplarına uygun olmalı ve yer ayrımı buna göre düzenlenmelidir.
- Oyun yerinin tasarımı farklı oyunların fonksiyonları ve hareketlerini yansıtmalıdır.
- Salıncak ve hareketli oyun aletleri diğer aletlerden ayrı bölgelere yerleştirilmelidir. Kaydıraklar kuzey yönünde, yaz güneşinden korunmuş bir alanda yer almalı, metal kaplama oyun aletleri gölgelendirilmiş alan içinde bulunmalıdır.
- Engebeli araziler düz arazilerden daha ilgi çekicidir. Tepeler ve çukurlar çocukların oyunlarına hareket kazandırır.
- Renklerin çocuklar için önemi büyüktür. Özellikle sıcak renkler tercih edilmelidir.
- Ayrıca öğretmenler ve gözetmenler için oyun alanında oturma yerleri yapılmalıdır.
- Çocuklar oyun alanları arasında seçim yapabilmelidir. En sessiz aktiviteler ortasına, aktiviteler ise çevreye yerleştirilmelidir.
- Çocuk oyun alanındaki sirkülasyon dairesel bir formda olmalı ve aktivite alanını tanımlamalıdır.
- Çocuklara oyun alanında yeni yapılar inşa etmek için kum ve çakıl gibi malzemeleri kullanabilmeleri için malzeme ve alan sağlanmalıdır.
- Su her yaşta çocuk için bir oyun aracıdır. Kontrollü su oyun alanları sağlanmalıdır.
- Çocuklara deneme yanılma yoluyla keşfetme, gözlemlene, problem çözme, geliştirme ve öğrenme fırsatları verilmelidir.
- Çocuklar tırmanmayı ve zirvelere ulaşmayı sever. Tırmanma aracı altındaki yüzey, düşmeyi önlemek için güvenli ve yumuşak bir malzeme olmalıdır (Tekkaya, 2001).

Eğitim kurumlarında dış mekân düzenlemesi yapılırken bitkilerin hızlı gelişen ortama kolay adapte olacak türler olmasına dikkat edilmelidir. Bitkilerin bölgenin doğal bitki örtüsü ve iklimine uygun olması, kullanıcıların istek ve ihtiyaçlarına uygun olması da beklenen diğer özellikleridir. Bitkisel düzenleme yapılırken yüksek boylu, geniş taç yapan ağaçların gölge yapma, herdem yeşil ağaçların rüzgâr önleme, çalılarının alanları ayırma ve perdeleme etkilerinden yararlanır. Yer örtücüler, özellikle de çim alanlar çocukların düşüp yuvarlanabileceği yumuşak bir oyun alanı sunarken, değişik renkteki çiçekler de çocuklara hareket kazandırıcı etki yaratabilir. Oyun alanlarında bitkisel

düzenleme yapılırken zehirli meyve, dikenli, yırtıcı çalılarının kullanılmamasına özen gösterilmelidir (Ereli, 2001).

Özellikle tekerlekli sandalye kullanan çocukların rahatça hareket edebilmeleri için, bahçe yollarındaki genişliğin tekerlekli sandalye ile gidilebilecek genişlikte olmasına dikkat edilmelidir. Alanda rampa söz konusu ise ortopedik engelli ve yürüme problemi olan diğer çocuklar için uygun rampa düzenlenmelidir (Metin – Şahin, 1999).

2. Materyal ve Yöntem

Bu çalışma, İstanbul İlinin Tuzla Postane ve İstasyon mahallesinde bulunan özel ve resmi anaokullarının tamamında (en az 10 öğrencisi bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında) yapılmıştır. 2-6 yaş arası çocuklara eğitim veren toplam 20 anaokulda, okul yöneticileri ve okul öncesi öğretmenlerinden oluşan toplam 150 kişiyle yapılan sözlü görüşmeler ve anket çalışması, çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Şekil 1’de özel ve resmi anaokulların harita üzerinde dağılımları ve Tablo 1’de isimleri verilmiştir.

Şekil 1: Çalışmada İncelenen Özel ve Resmi Okul Öncesi Eğitim Kurumları (Google Map, 2021)

Tablo 1: Çalışmada İncelenen Özel ve Resmi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının İsimleri

(1) Gülen Dünya Anaokulu	(11) Fen Anaokulu
(2) Mavi Boncuk Anaokulu	(12) Zeynep Şahika Anaokulu
(3) Kelebek Anaokulu	(13) Özel Mor Fil Kreş ve Gündüz Bakımevi
(4) JoynJoy Anaokulu	(14) Persephone Anaokulu
(5) Duru Anaokulu	(15) Özel Merkür Kreş
(6) Masal Bahçe Anaokulu	(16) Mavi Okyanus Anaokulu
(7) Özel Bilgi Dünyası Anaokulu	(17) Özel Şehir Koleji
(8) Özel Eğitim Koleji V1p Anaokulu	(18) Barbaros İlkokulu

(9) Yeni yorum Anaokulu	(19) Özel Tuzla Kanguru Anaokulu Çocuk Köyü
(10) Ayışığı Anaokulu	(20) Tuzla Es Anaokulu

Anket 19 sorudan oluşmaktadır. Araştırmanın diğer bir yöntemi olarak okul öncesi eğitim kurumlarda dış mekân kullanımının mevcut durumunu ölçmek için kullanılan bir gözlem listesidir. Kontrol gözlem listesi konu ile ilgili araştırma yöntemleri incelenerek oluşturulmuştur. Bu kapsamda özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'daki okul öncesi eğitim kurumlarının açık alanları için belirlenen standartlar ve değerlendirme ölçeklerinin yanı sıra farklı ülkelerdeki okul öncesi eğitim kurumlarının bahçe düzeni standartları ve yönetmelikleri dikkate alınmıştır. Liste 6 bölümdeki kriterlere dayanmaktadır (Altunkasa, 2016). Mevcut standartlar, ilgili anaokulları için 1 puan kazandırmakta, koşullar karşılanmazsa veya herhangi bir koşul yoksa 0 puan almaktadır (Tablo 2).

Tablo 2: Kontrol Gözlem Formu

Ana kriter		Puan
Hareket Alanı (6 Puan)	Tırmanma grubu materyalleri	0-1
	Denge grubu materyalleri	0-1
	Kaydırak	0-1
	Salıncak	0-1
	Taşınabilir oyun elemanları	0-1
	Motor kas gelişimi geliştirecek oyunlar	0-1
Oyun Alanının Zemini (4 Puan)	Beton	0-1
	Çim	0-1
	Yapay çim	0-1
	Kauçuk zemin	0-1
Açık Yeşil Alan (4 Puan)	Çocuk başına 1,5m ² alan kullanımı veya toplamda 250m ² alan	0-1
	Çok yıllık Bitki Kullanımı	0-1
	Tek yıllık Bitki Kullanımı	0-1
	Ortak Kullanıma uygun çok amaçlı alan	0-1
Etkinlik Alanı (4 Puan)	Kum havuzu	0-1
	Hobi bahçesi ve hasat bahçesi	0-1
	Hayvan bakımı	0-1
	Trafik Eğitim alanı	0-1
	Aydınlatma	0-1

Fonksiyonel Peyzaj	Çöp kutusu	0-1
Elemanları	Bank	0-1
(6 Puan)	Çeşme su ögesi	0-1
	Tuvalet	0-1
	Gölgelik	0-1
Güvenlik	Bahçeye bağımsız girişi-çıkışı kapısı	0-1
(6 Puan)	Bahçe sınırı	0-1
	Güvenlik kulübesi ve güvenlik	0-1
	Bahçe	0-1
	Düşme ihtimali olan oyuncakların altında yumuşak zemin	0-1
	Bahçe etkinliklerinde kaza riski taşıyan unsur yok edildi mi?	0-1

Çalışma kapsamında her okulun dış mekânı fotoğraflanarak gözlem formları doldurulmuştur. Kriterlerin toplamından alınabilecek en yüksek puan 30dur. Bu puanlar yüzde değerlerine dönüştürülmüş ve okul bahçesi kategorisi için “iyi”, “orta” ve “zayıf” olmak üzere üç temsili seviye belirlenmiştir. Mümkün olan en yüksek puanlar “İYİ” %60-%100 (18-30 puan alan), “ORTA” %30-%60 (9-17 puan alan) ve “ZAYIF” %0-%30 (0-8 puan alan) yüzdelerine ayrılmıştır. Verileri analiz etmek için SPSS 20 yazılım paket programı kullanılmıştır.

3. Araştırma Bulguları

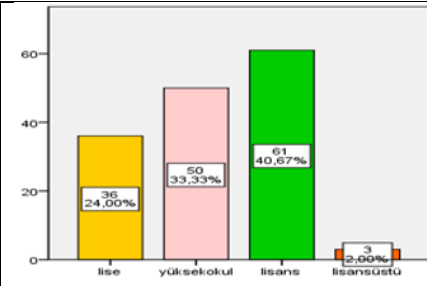
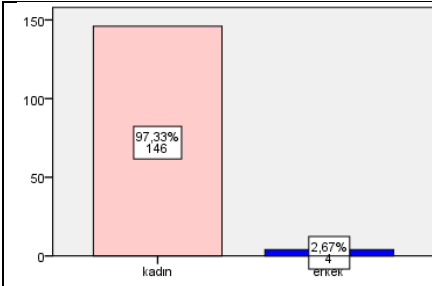
Bu bölümde okul öncesi eğitim kurumlarının açık yeşil alan kullanımının mevcut durumunu belirlemek amacı yapılan anket çalışması ve kontrol gözlem listesi sonuçları verilmiştir.

3.1. Anket Bulguları

Anket sonuçları Tablo 3’de açıklama ve grafikler olarak sunulmuştur.

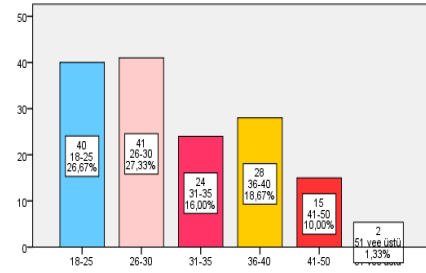
Tablo 3: Anket Bulguları (OÖEK: Okul Öncesi Eğitim Kurumu)

Cinsiyet Durumu	Eğitim Durumu
OÖEK’da, %97.33 kadın, %2.67 oranında erkek öğretmen ve yöneticilerin görev yaptığı görülmektedir.	OÖEK’da çalışan öğretmenlerin %40.7’sinin lisans ve %33.3’ünün yüksekokul diplomasına sahip olduğu görülmektedir.

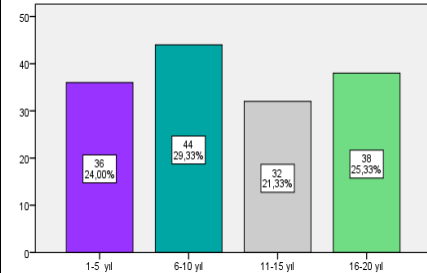
Yaş Durumu

OÖEK'da çalışan öğretmenlerden %27.3'ünün 26-30 yaş aralığında, %26.67'sinin 18-25 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

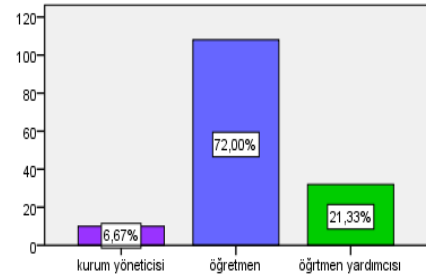
Meslekteki Çalışma Yılı

OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %29.3'ünün 6-10 yıl %25.3'nün 16-20 yıl hizmet ettikleri görülmektedir.

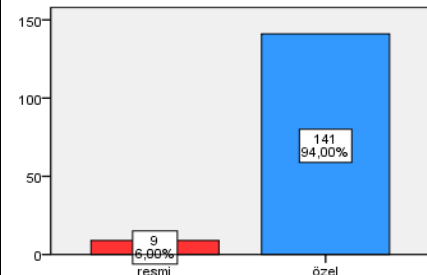
Görev Durumu

OÖEK'da çalışan öğretmenlerin görev dağılımlarına bakıldığında, %6.7'i kurum yöneticisi, %72'si öğretmen, %21.3'ünün öğretmen yardımcısı olarak görev aldığı görülmektedir.

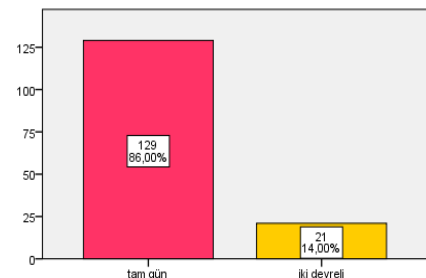
Çalışılan Kurumun Kategorisi

OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %94'ünün özel kurumda çalıştığı görülmektedir.

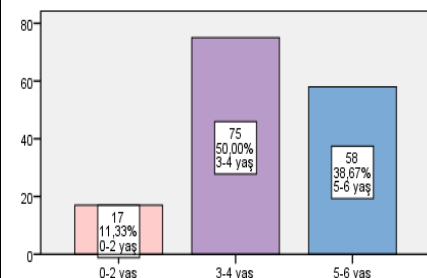
Eğitim Süresini Analizi

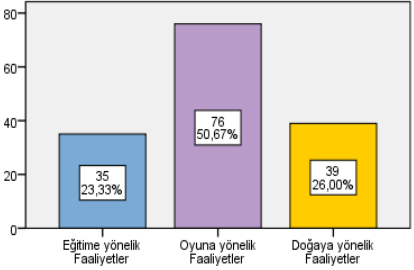
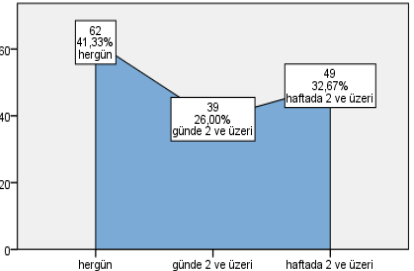
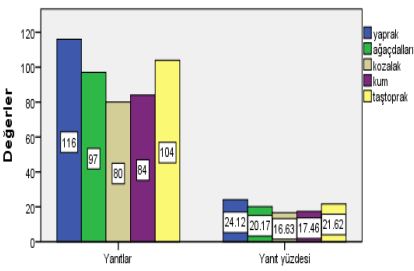
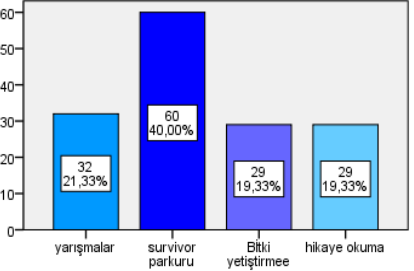
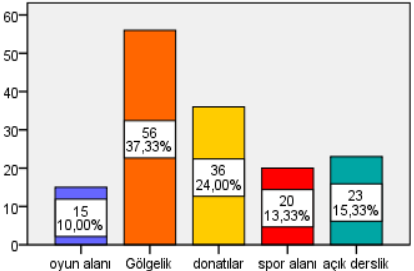
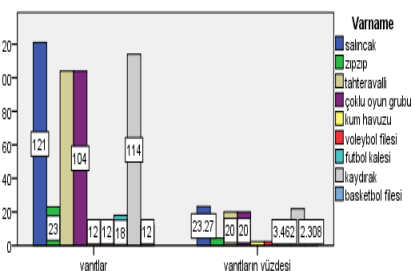
İncelenen OÖEK'nın %86'sı tam gün %21.7'si iki devreli olarak eğitim yapmaktadır.

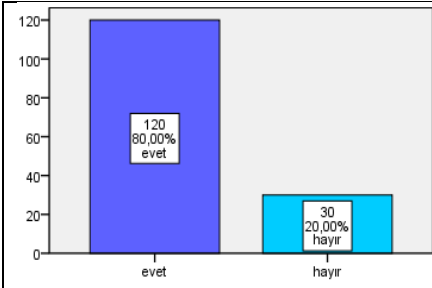

Yaş Grubu Analizi

OÖEK'daki yaş gruplarının dağılımına bakıldığında kurumların %50'si 3-4 yaş grubuna hizmet vermektedir. %38.67'si 5-6 yaş grubuna hizmet vermektedir.

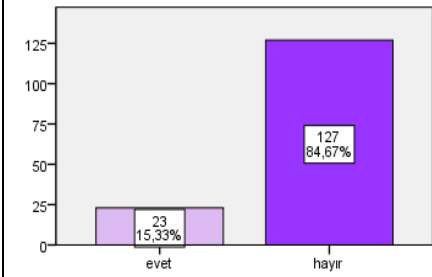

<p>Etkinlik Programında Dış Mekân Kullanımı</p> <p>OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %50.7'si dış mekânı oyuna yönelik faaliyetler için kullanmaktadır.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Faaliyet Türü</th> <th>Değer</th> <th>Oran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eğitime yönelik Faaliyetler</td> <td>35</td> <td>23,33%</td> </tr> <tr> <td>Oyuna yönelik Faaliyetler</td> <td>76</td> <td>50,67%</td> </tr> <tr> <td>Doğaya yönelik Faaliyetler</td> <td>39</td> <td>26,00%</td> </tr> </tbody> </table>	Faaliyet Türü	Değer	Oran (%)	Eğitime yönelik Faaliyetler	35	23,33%	Oyuna yönelik Faaliyetler	76	50,67%	Doğaya yönelik Faaliyetler	39	26,00%	<p>Etkinliklerde Dış Mekân Kullanım Sıklığı</p> <p>OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %41.3'ünün dış mekânı haftanın her günü kullandığı görülmüştür.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kullanım Sıklığı</th> <th>Değer</th> <th>Oran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>her gün</td> <td>62</td> <td>41,33%</td> </tr> <tr> <td>günde 2 ve üzeri</td> <td>39</td> <td>26,00%</td> </tr> <tr> <td>haftada 2 ve üzeri</td> <td>49</td> <td>32,67%</td> </tr> </tbody> </table>	Kullanım Sıklığı	Değer	Oran (%)	her gün	62	41,33%	günde 2 ve üzeri	39	26,00%	haftada 2 ve üzeri	49	32,67%																											
Faaliyet Türü	Değer	Oran (%)																																																		
Eğitime yönelik Faaliyetler	35	23,33%																																																		
Oyuna yönelik Faaliyetler	76	50,67%																																																		
Doğaya yönelik Faaliyetler	39	26,00%																																																		
Kullanım Sıklığı	Değer	Oran (%)																																																		
her gün	62	41,33%																																																		
günde 2 ve üzeri	39	26,00%																																																		
haftada 2 ve üzeri	49	32,67%																																																		
<p>Doğada Bulunan Materyal Kullanım Analizi</p> <p>OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %24.1'inin doğadaki materyallerden en çok yaprağı kullandığı görülmüştür.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Materyal</th> <th>Değer</th> <th>Yant yüzdesi (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>yaprak</td> <td>116</td> <td>24,12%</td> </tr> <tr> <td>ağaç dalları</td> <td>97</td> <td>20,17%</td> </tr> <tr> <td>kozalak</td> <td>80</td> <td>16,63%</td> </tr> <tr> <td>kum</td> <td>84</td> <td>17,48%</td> </tr> <tr> <td>kağıtpratik</td> <td>104</td> <td>21,62%</td> </tr> </tbody> </table>	Materyal	Değer	Yant yüzdesi (%)	yaprak	116	24,12%	ağaç dalları	97	20,17%	kozalak	80	16,63%	kum	84	17,48%	kağıtpratik	104	21,62%	<p>Okul Bahçesinde Gerçekleştirilen Aktiviteler Analizi</p> <p>OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %40'ı okul bahçesinde survivor parkuru gerçekleştirmek istemiştir.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Aktivite</th> <th>Değer</th> <th>Oran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>yarışmalar</td> <td>32</td> <td>21,33%</td> </tr> <tr> <td>survivor parkuru</td> <td>60</td> <td>40,00%</td> </tr> <tr> <td>Bitki yetiştirme</td> <td>29</td> <td>19,33%</td> </tr> <tr> <td>hikaye okuma</td> <td>29</td> <td>19,33%</td> </tr> </tbody> </table>	Aktivite	Değer	Oran (%)	yarışmalar	32	21,33%	survivor parkuru	60	40,00%	Bitki yetiştirme	29	19,33%	hikaye okuma	29	19,33%																		
Materyal	Değer	Yant yüzdesi (%)																																																		
yaprak	116	24,12%																																																		
ağaç dalları	97	20,17%																																																		
kozalak	80	16,63%																																																		
kum	84	17,48%																																																		
kağıtpratik	104	21,62%																																																		
Aktivite	Değer	Oran (%)																																																		
yarışmalar	32	21,33%																																																		
survivor parkuru	60	40,00%																																																		
Bitki yetiştirme	29	19,33%																																																		
hikaye okuma	29	19,33%																																																		
<p>Okul Bahçesindeki Eksiklikler Analizi</p> <p>OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %37.33'ü okul bahçesindeki en büyük eksikliğin gölgelik alan olduğunu ifade etmiştir.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Eksiklik Alanı</th> <th>Değer</th> <th>Oran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>oyun alanı</td> <td>15</td> <td>10,00%</td> </tr> <tr> <td>Gölgelik</td> <td>56</td> <td>37,33%</td> </tr> <tr> <td>donatılar</td> <td>36</td> <td>24,00%</td> </tr> <tr> <td>spor alanı</td> <td>20</td> <td>13,33%</td> </tr> <tr> <td>açık derslik</td> <td>23</td> <td>15,33%</td> </tr> </tbody> </table>	Eksiklik Alanı	Değer	Oran (%)	oyun alanı	15	10,00%	Gölgelik	56	37,33%	donatılar	36	24,00%	spor alanı	20	13,33%	açık derslik	23	15,33%	<p>Okul Bahçesinde Bulunan Açık Hava Materyallerinin Analizi</p> <p>OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %23'ü okul bahçesinde salıncak materyalinin olduğunu ifade etmiştir.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Materyal</th> <th>Değer</th> <th>Oran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>salıncak</td> <td>121</td> <td>23,33%</td> </tr> <tr> <td>Zıpzıp</td> <td>23</td> <td>4,47%</td> </tr> <tr> <td>tahteravali</td> <td>104</td> <td>20,00%</td> </tr> <tr> <td>çöku oyun grubu</td> <td>114</td> <td>21,76%</td> </tr> <tr> <td>kum havuzu</td> <td>12</td> <td>2,29%</td> </tr> <tr> <td>voleybol filesi</td> <td>23</td> <td>4,47%</td> </tr> <tr> <td>futbol kaleci</td> <td>20</td> <td>3,85%</td> </tr> <tr> <td>kaydırak</td> <td>20</td> <td>3,85%</td> </tr> <tr> <td>basketbol filesi</td> <td>3,462</td> <td>0,66%</td> </tr> <tr> <td>Diğer</td> <td>2,308</td> <td>4,47%</td> </tr> </tbody> </table>	Materyal	Değer	Oran (%)	salıncak	121	23,33%	Zıpzıp	23	4,47%	tahteravali	104	20,00%	çöku oyun grubu	114	21,76%	kum havuzu	12	2,29%	voleybol filesi	23	4,47%	futbol kaleci	20	3,85%	kaydırak	20	3,85%	basketbol filesi	3,462	0,66%	Diğer	2,308	4,47%
Eksiklik Alanı	Değer	Oran (%)																																																		
oyun alanı	15	10,00%																																																		
Gölgelik	56	37,33%																																																		
donatılar	36	24,00%																																																		
spor alanı	20	13,33%																																																		
açık derslik	23	15,33%																																																		
Materyal	Değer	Oran (%)																																																		
salıncak	121	23,33%																																																		
Zıpzıp	23	4,47%																																																		
tahteravali	104	20,00%																																																		
çöku oyun grubu	114	21,76%																																																		
kum havuzu	12	2,29%																																																		
voleybol filesi	23	4,47%																																																		
futbol kaleci	20	3,85%																																																		
kaydırak	20	3,85%																																																		
basketbol filesi	3,462	0,66%																																																		
Diğer	2,308	4,47%																																																		
<p>Okul Bahçesinde Bulunan Açık Hava Oyun Alanının Büyüklüğü Analizi</p> <p>OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %80'i okul bahçesini yeterli büyüklükte görmüştür. %20'si yetersiz görmüştür.</p>	<p>Okul Bahçesinde Tarımsal Üretim Alanlarının Varlığı Analizi</p> <p>OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %57.3'ü okul bahçesinde tarımsal üretim amaçlı bölüm olduğunu ifade etmiştir.</p>																																																			

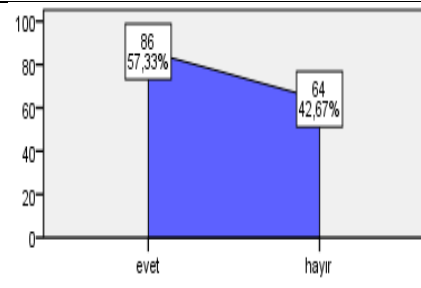
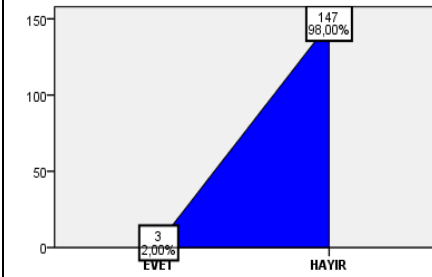
Okul Bahçesinin Farklı Yaş Grupları Düzenlenmiş Olması Durumu

OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %84.7'si farklı yaş gruplarına yönelik düzenleme olmadığını ifade etmiştir.

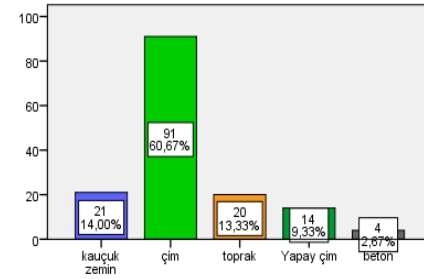
Okul Bahçesinin Engelli Öğrenciler İçin Düzenlenmesine Yönelik Durum Analizi

OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %98'si okul bahçesinin engelli öğrencilere göre düzenlenmediğini ve bahçenin engelli kullanımı açısından yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Okul Bahçesinin Zemin Malzemesi Analizi

OÖEK'da çalışan öğretmenlerin %60.7'si okul bahçesinin zeminin çim olduğunu ifade etmiştir.

3.2. Kontrol Gözlem Bulguları

Çalışmada incelenen 1 devlet okulu ve 19 özel okul için, anaokulu bahçesi niteliklerinin temsil sınıfını bulmak için her okul için kontrol gözlem formu oluşturulmuştur. Formlardan elde edilen sonuçlara göre okul öncesi eğitim kurumu bahçelerinin temsil dereceleri Tablo 4'de verilmiştir.

Özel okullar (Ö1: Birinci özel okul) olarak Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19 şeklinde, devlet okulu ise D1 (D1: Birinci devlet okulu) olacak şekilde kodlanmıştır.

Tablo 4: Okul Bahçelerinin Mevcut Durumuna Ait Puan Tablosu

Ana kriter		Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10
Hareket Alanı (6 Puan)	Tırmanma grubu materyalleri	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
	Denge grubu materyalleri	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0
	Kaydırak	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Salıncak	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
	Taşınabilir oyun elemanları	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1
	Motor kas gelişimini sağlayan oyunlar	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0
Oyun Alanı Zemini (4 Puan)	Beton	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
	Çim	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
	Yapay çim	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
	Kauçuk zemin	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0
Açık Yeşil Alan (4 Puan)	Çocuk başına 1,5m ² alan veya toplam 250m ² alan	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
	Çok yıllık bitki kullanımı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Tek yıllık bitki kullanımı	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
	Ortak kullanıma uygun alan	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Etkinlik Alanı (4 Puan)	Kum havuzu	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
	Hobi bahçesi ve	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0
	Hayvan bakımı	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0
	Trafik eğitim alanı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fonksiyonel Peyzaj Elemanları	Aydınlatma	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0
	Çöp kutusu	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0
	Bank	1	1	0	1	0	0	1	0	1	0

(6 Puan)	Çeşme, su ögesi	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0
	Tuvalet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Gölgelik	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0
Güvenlik (6 Puan)	Bahçeye bağımsız giriş- çıkış kapısı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bahçe sınırı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Güvenlik kulübesi ve güvenlik	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0
	Bahçe	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Düşme ihtimali olan oyuncakların altında yumuşak zemin	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0
	Bahçe etkinliklerinde kaza riski taşıyan unsura alınan önlem	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
TOPLAM		18	22	14	18	14	15	18	13	16	8

Tablo 4: (Devamı). Okul Bahçelerinin Mevcut Durumuna Ait Puan Tablosu

Ana kriter		Ö 11	Ö 12	Ö 13	Ö 14	Ö 15	Ö 16	Ö 17	Ö 18	Ö 19	D 1
Hareket Alanı (6 Puan)	Tırmanma grubu materyalleri	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
	Denge grubu materyalleri	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0
	Kaydırak	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Salıncak	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1
	Taşınabilir oyun elemanları	1	0	1	1	0	1	0	1	1	0
	Motor kas gelişimini	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1

	sağlayan oyunlar										
Oyun Alanı	Beton	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Zemini	Çim	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0
(4 Puan)	Yapay çim	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kauçuk zemin	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0
Açık Yeşil Alan (4 Puan)	Çocuk başına 1,5m ² alan veya toplam 250m ² alan	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
	Çok yıllık bitki kullanımı	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
	Tek yıllık bitki kullanımı	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ortak kullanıma uygun alan	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0
Etkinlik Alanı (4 Puan)	Kum havuzu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Hobi bahçesi	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	Hayvan bakımı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Trafik eğitim alanı	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
Fonksiyonel Peyzaj Elemanları (6 Puan)	Aydınlatma	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	Çöp kutusu	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
	Bank	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1
	Çeşme, su ögesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Tuvalet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Gölgelik	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Güvenlik (6 Puan)	Bahçeye bağımsız giriş- çıkış kapısı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bahçe sınırı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Güvenlik kulübesi ve güvenlik	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1
	Bahçe	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0
	Düşme ihtimali olan	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1

oyuncakların altında yumuşak zemin											
Bahçe etkinliklerinde kaza riski taşıyan unsura alınan önlem	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0	
TOPLAM	14	15	15	18	7	19	12	10	11	13	

Tablo 4'e göre en yüksek değeri alan 22 puan ile Ö2 okulu, en düşük değeri alan 7 puan ile Ö15 okulu almıştır. Tablo 5'de okulların toplam puanına göre oluşturulan temsili derece tablosu görülmektedir.

Tablo 5: Okul Öncesi Eğitim Kurumları Bahçelerinin Temsili Dereceleri

Okul bahçesi	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10
Temsil derecesi	İyi	İyi	Orta	İyi	Orta	Orta	İyi	Orta	Orta	Zayıf
Toplam Puan	18	22	14	18	14	15	18	12	16	8
Okul bahçesi	Ö11	Ö12	Ö13	Ö14	Ö15	Ö16	Ö17	Ö18	Ö19	D1
Temsil derecesi	Orta	Orta	Orta	İyi	Zayıf	İyi	Orta	Orta	Orta	Orta
Toplam Puan	14	15	15	18	7	19	12	10	11	13

Sonuç olarak, gözlem tablosuna bakıldığında Tuzla'nın okul öncesi eğitim kurumları bahçelerinin dış mekân kullanım olanakları açısından orta derecede olduğu görülmüştür.

3.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumları

3.3.1. Özel Tuzla Gülen Dünya Anaokulu

Okul 0-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 60 öğrencisi, 14 öğretmeni bulunmaktadır. 3-6 yaş arası 40 öğrencisi vardır. Okul alanı 596,5 m²'dir. Bu alanın 397,6 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 9,94 m²'dir. Okul bahçesi üç tarafı binalarla çevrili olduğu için avlu niteliğindedir. Yeşil alan varlığı sadece sınır elemanı olarak *Cupressus* sp. kullanılmıştır. Mevsimlik bitkilere de yer verilmiştir. Okulun sert zemini yapay çim kaplama ile döşenmiştir. Okulun ön bahçesinde ahşap salıncak ve kaydırak ile taşınabilir oyun elemanları mevcuttur.

Şekil 2, 3: Özel Tuzla Gülen Dünya Anaokulu

Ortak kullanıma uygun çok amaçlı alan var olup burada çocukların motor-kas gelişimini destekleyen oyunlar oynanmaktadır. Okul Tablo 4'e göre 18 puan almıştır. Tablo 5'e göre "iyi" seviye olduğu belirlenmiştir.

3.3.2. Özel Mavi Boncuk Anaokulu

Okul 0-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 60 öğrencisi, 8 öğretmeni bulunmaktadır. 3-6 yaş arası 60 öğrencisi vardır. Okul alanı 531,44 m²'dir. Bu alanın 259,09 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 4,31 m²'dir. Okulun ön bahçesi üç tarafı binalarla çevrili olup görsel perdeleme amaçlı çevreleme elemanları kullanılmıştır. *Wisteria sinensis*, *Lonicera japonica* duvarlarda ve korkuluklarda kullanılmıştır. Görsel olarak yeşil bir perspektifin yakalandığı görülmüştür. Okul arka bahçesi yapay çim, ön bahçesi kauçuk zemin kaplamasıdır. Okul bahçesinde çoklu oyun grubu, kaydırak ve denge grubu materyalleri bulunmaktadır. Gözlemlere göre, ön bahçenin çeşitli faaliyetler için yeterli büyüklükte olmadığı saptanmıştır. Donatı elemanları açısından yetersiz olduğu görülmüştür. Okul Tablo 4'e göre 22 puan almıştır. Tablo 5'e göre "iyi" seviye olduğu belirlenmiştir.

Şekil 4, 5: Özel Mavi Boncuk Anaokulu

3.3.3. Özel Tuzla Kelebek Ana Okulu

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 60 öğrencisi, 8 öğretmeni bulunmaktadır. Okul alanı 525 m²'dir. Bu alanın 400 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 6,66 m²'dir. Okulun üç tarafı binalarla çevrili olup görsel perdeleme amaçlı çevreleme elemanları

kullanılmıştır. Ön bahçede oyun alanı, açık ve yarı açık oturma mekânları ve yeşil alan bulunmaktadır. Alanda; *Cupressus* sp., *Euonymus* sp. *Buxus* sp. kullanılmıştır. Okulun ana girişi kauçuk zemin bahçe de ise çim zemin kaplamasıdır. Kaydırak, salıncak, denge grubu materyalleri, yer satrancı bulunmaktadır. Bahçede çöp kutusu, kamerye ve bank yer almaktadır. Ayrıca farklı yaş grupları için oyun materyalleri bulunmaktadır. Okul Tablo 4'e göre 14 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olduğu belirlenmiştir.

Şekil 6, 7: Özel Kelebek Anaokulu

3.3.4. Özel JoynJoy Anaokulu

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 76 öğrencisi, 12 öğretmeni bulunmaktadır. Okul alanı 800 m²'dir. Bu alanın 400 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 5,26 m²'dir. Bahçede *Euonymus* sp., *Photonia* sp., *Thuja* sp. kullanılmıştır. Çocukların yiyeceği türlerden *Prunus armeniaca* (kayısı) bulunmaktadır. Okul bahçesi ana girişinden itibaren farklı zemin yapılarına sahiptir. Okulun arka bahçesinde toprak zemindir.

Şekil 8, 9: Özel Tuzla JoynJoy Anaokulu

Ana girişte güvenlik bulunmaktadır. Okulun etrafı duvarlarla sınırlandırılmıştır. Tırmanma materyali, kaydırak bulunmaktadır. Taşınabilir oyun materyalleri alanda yer almaktadır. Donatı materyallerinden alanda aydınlatma bulunmaktadır. Okul Tablo 4'e göre 18 puan almıştır. Tablo 5'e göre "iyi" seviye olduğu belirlenmiştir.

3.3.5. Özel Duru Anaokulu

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 18 öğrencisi, 9 öğretmeni bulunmaktadır. Okul alanı 400 m²'dir. Bu alanın 40 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 2,22 m²'dir. Okulun etrafı çevreleme elemanı olarak *Cupressocyparis* sp. kullanılmıştır. Bahçede ahşap oyun grubu bulunmaktadır. Bahçede denge grubu ve tırmanma grubu materyalleri yer almamaktadır. Bahçede donatı materyalleri bulunmamaktadır. Okul Tablo 4'e göre 14 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olduğu belirlenmiştir.

Şekil 10, 11: Özel Duru Anaokulu

3.3.6. Özel Masal Bahçe Anaokulu

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 60 öğrencisi, 4 öğretmeni bulunmaktadır. Okul alanı 1000 m²'dir. Bu alanın 750 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 12,5 m²'dir. Okulun etrafı sınır elemanı olan duvarlarla çevrilidir. Okulun ana girişi olan ön bahçede geniş bir yeşil alan yer almaktadır. Bahçede grup halinde *Cupressus* sp. kullanılmıştır. Okulun ana girişinde sert zemin olarak çim, oyun grubunun yer aldığı arka bahçede kauçuk zemin malzemesi kullanılmıştır. Okulun ön bahçesinde çocukların motor kas gelişimini destekleyecek elemanlar yer almaktadır. Arka bahçede oyun grubu elemanları ve yüzme havuzu bulunmaktadır. Bahçe donatı elemanları açısından yetersizdir. Okul Tablo 4'e göre 15 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olduğu belirlenmiştir.

Şekil 12, 13: Özel Masal Bahçe Ana Okulu

3.3.7. Özel Bilgi Dünyası Anaokulu

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 20 öğrencisi, 3 öğretmeni bulunmaktadır. Okul alanı 1000 m²'dir. Bu alanın 750 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 37,5 m²'dir. Okulu diğer çevre yapılarıyla olan ilişkini kesmek amacıyla perdeleme elemanı kullanılmıştır. Okul geniş bir bahçe içerisinde yer almakta bitkisel düzenlemesi bulunmaktadır. Bahçede *Hedera helix* sp., *Thuja* sp., *Chamaerops excelsa*, *Cedrus deodora* vb. türler bulunmaktadır. Oyun alanının zemini kauçuk zemin ile kaplanmıştır. Arka bahçede ahşap ve plastik oyun grubu, salıncak, kaydırak ve tırmanma grubu materyalleri bulunmaktadır.

Şekil 14, 15: Bilgi Dünyası Anaokulu

Çeşitli taşınabilir oyun materyalleri bulunmaktadır. Açık oturma alanı ve bank yer almaktadır. Arka bahçenin bir bölümü hobi alanı olarak ayrılmıştır. Okul Tablo 4'e göre 18 puan almıştır. Tablo 5'e göre "iyi" seviye olduğu belirlenmiştir.

3.3.8. Özel Eğitim Koleji Vıp Anaokulu

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 30 öğrencisi ve 4 öğretmeni bulunmaktadır. Okulun çevre yapılarıyla olan ilişkini kesmek amacıyla görsel perdeleme elemanı kullanılmıştır. Okul geniş bir bahçe içerisinde yer almakta ve bitkisel düzenlemesi bulunmaktadır. *Viola tricolor* ve benzeri mevsimlik çiçeklerin uygulandığı görülmüştür. Bahçe, oyun alanının zemini çim kayrak taşı ve parke taşlı alanlar olmak üzere farklı zemin yapılarına sahiptir. Bahçede açık ve yarı açık oturma mekânları yer almaktadır. Ahşap salıncak, kaydırak ve denge grubu materyali bulunmaktadır. Ayrıca arka bahçede yüzme havuzu yer almaktadır. Okul Tablo 4'e göre 13 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olduğu belirlenmiştir.

Şekil 16, 17: Eğitmen Koleji VIP Anaokulu

3.3.9. Özel Tuzla Yeni Yorum Anaokulu

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 25 öğrencisi, 5 öğretmeni bulunmaktadır. Okul alanı 1050 m²'dir. Bu alanın 750 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan 2,8 m²'dir. Okulun diğer çevre yapılarıyla olan ilişkini kesmek amacıyla görsel perdeleme elemanı kullanılmıştır. Okulda öğrencilerin aktif olarak kullanabilecekleri geniş bir yeşil alan bulunmamaktadır. Okulun ön bahçesinde ahşap salıncak ve kaydırak bulunmaktadır. Donatı materyallerine rastlanılmamıştır. Okul Tablo 4'e göre 16 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olduğu belirlenmiştir.

Şekil 18, 19: Yeni Yorum Anaokulu

3.3.10. Ayışığı Anaokulu

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 63 öğrencisi, 7 öğretmeni bulunmaktadır. Okul toplam alanı 1500 m²'dir. Bu alanın 750 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 11,90 m²'dir. Okulun etrafı sınır elemanı olarak duvarlarla çevrilidir. Bahçede *Euonymus* sp., *Thuja* sp., *Cedrus deodora* ve benzeri bitkilere yer verilmiştir. Çocukların yemeleri için meyve ağaçları *Prunus persica* (şeftali) alanda bulunmaktadır. Ön bahçedeki oyun alanının zemini kauçuk zemin kaplamasıdır. Bahçede ahşap salıncak ve kaydırak bulunmaktadır. Arka bahçenin bir bölümü organik tarım uygulamaları için ayrılmıştır. Okul Tablo 4'e göre 8 puan almıştır. Tablo 5'e göre "zayıf" seviye olduğu belirlenmiştir.

Şekil 20, 21: Ayışığı Anaokulu

3.3.11. Özel Fen Anaokulu

Okul 3-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 50 öğrencisi, 8 öğretmeni bulunmaktadır. Okulun toplam alanı 892 m²'dir. Bu alanın 550 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 12,09 m²'dir. Okulun etrafı sınır elemanı olan duvarlarla çevrilmiştir. Okul geniş bir bahçe içerisinde yer almaktadır ve bitkisel düzenlemesi yapılmıştır. Okulun sahip olduğu geniş yeşil alan varlığı okul ile yerleşim alanları arasında tampon görevi görmektedir. Bahçede *Picea* sp. *Magnolia* sp., ve benzeri çok yıllık bitkiler kullanılmıştır. Oyun alanı zemini olarak kauçuk zemin kullanılmıştır. Oyun materyallerinden salıncak, kaydırak ve taşınabilir oyun materyalleri bulunmaktadır. Çocukların el göz koordinasyonunu geliştirecek oyun materyalleri bulunmaktadır. Ayrıca arka bahçede yüzme havuzu bulunmaktadır. Okul Tablo 4'e göre 14 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olduğu belirlenmiştir.

Şekil 22, 23: Fen Anaokulu

3.3.12. Özel Zeynep Şahika Anaokulu

Okul 2-5 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 32 öğrencisi, 7 öğretmeni bulunmaktadır. Okulun toplam alanı 575 m²'dir. Bu alanın 200 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 6,25 m²'dir. Bahçede *Hedera helix*, *Cedrus* sp., *Petunia hybrida*, *Begonia* sp., *Pelargonium hybrida* L. gibi bitkiler kullanılmıştır. Arka bahçenin zemini ahşap malzemedir. Oyun alanının zemini yapay çim ile kaplanmıştır. Anaokulun ön bahçesinde plastik oyun gruplarından salıncak, kaydırak ve trampelen bulunmaktadır. Ağaç altı açık oturma birimi ve banklar yer almaktadır.

Ayrıca arka bahçede yüzme havuzu bulunmaktadır. Okul Tablo 4'e göre 15 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olduğu belirlenmiştir.

Şekil 24, 25: Zeynep Şahika Anaokulu

3.3.13. Özel Mor Fil Kreş ve Gündüz Bakımevi

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 26 öğrencisi, 5 öğretmeni bulunmaktadır. Okulun toplam alanı 500 m²'dir. Bu alanın 350 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 13,46 m²'dir. Okulun etrafı sınır elemanı olarak duvarla çevrilmiştir. Okul geniş bir bahçe içerisinde bulunmaktadır. Bahçede *Salix* sp., *Olea* sp., *Photinia* sp. bulunmaktadır. Oyun alanı kauçuk zemin kaplamasıdır. Bahçede ahşap salıncak ve kaydırak bulunmaktadır. Donatı malzemelerinden aydınlatma elemanı yer almaktadır. Okul Tablo 4'e göre 15 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olduğu belirlenmiştir.

Şekil 26, 27: Mor Fil Kreş ve Gündüz Bakımevi

3.3.14. Özel Persephone Ekolojik Anaokulu

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 36 öğrencisi, 5 öğretmeni bulunmaktadır. Okulun toplam alanı 1000 m²'dir. Bu alanın 700 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 19,44 m²'dir. Okulun diğer yerleşim yapılarıyla olan ilişkisini kesmek amacıyla görsel perdelemeye yararlanılmıştır. Geniş yeşil alan varlığı okul ile yerleşim alanları arasında tampon görevi yapmaktadır. Bu okul bitki bakımından zengin bir görünüme sahiptir. Alanda bitkisel düzenleme yapılmıştır. Bahçede kaydırak, salıncak, kum havuzu bulunmaktadır. Bahçede ağaç altı

oturma birimleri vardır. Ayrıca bahçede tavuk kümesi, tavşan ve köpek kulübesi de bulunmaktadır. Çocuklar bu sayede hayvanlarla daha yakın bir ilişki kurmaktadır. Ayrıca haftanın belli zamanlarında bir yardımcı ile birlikte at biniciliği yapılmaktadır. Okul Tablo 4'e göre 18 puan almıştır. Tablo 5'e göre "iyi" seviyede olduğu belirlenmiştir.

Şekil 28, 29: Persephone Ekolojik Anaokulu

3.3.15. Özel Merkür Kreş ve Gündüz Bakım Evi

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 30 öğrencisi, 4 öğretmeni bulunmaktadır. Okulun toplam alanı 1000 m²'dir. Bu alanın 700 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 23,33 m²'dir. Okulun etrafı çevreleme elemanlarıyla çevrilmiştir. Bahçe, çocukların oyun alanları, yemek yeme alanları, sebze bahçesi ve meyve ağaçları ile koşup oynayabilecekleri çok geniş bir alana sahiptir. Bahçede farklı yaş grupları için düzenlenmiştir. Kaydırak, salıncak bulunmaktadır. Ayrıca çocukların kas-motor gelişimini destekleyecek oyun materyalleri bulunmaktadır. Ayrıca bahçede hobi-hasat bahçesi yer almaktadır. Her sınıfın kendine ait bir serası bulunmaktadır. Bahçede hayvanlarla daha yakın bir ilişki kurmak için köpek kulübesi bulunmaktadır. Okul Tablo 4'e göre 7 puan almıştır. Tablo 5'e göre "zayıf" seviyede olduğu belirlenmiştir.

Şekil 30, 31: Özel Merkür Kreş ve Gündüz Bakım Evi

3.3.16. Özel Mavi Okyanus Anaokulu

Okul 2-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 50 öğrencisi, 5 öğretmeni bulunmaktadır. Okulun toplam alan 300 m²'dir. Bu alanın 100 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan

miktarı 2 m²'dir. Okulun etrafı sınır elemanlarıyla ve görsel perdeleme elemanlarıyla çevrilidir. Ön bahçenin zemini kauçuk zemin ile kaplanmıştır ve çocuk oyun grubu bulunmaktadır. Arka bahçede bir tane yüzme havuzu bulunmaktadır. Okul Tablo 4'e göre 19 puan almıştır. Tablo 5'e göre "iyi" seviyede olduğu belirlenmiştir.

Şekil 32, 33: Mavi Okyanus Anaokulu

3.3.17. Şehir Koleji

Okul 4-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 1200 öğrencisi, 10 öğretmeni bulunmaktadır. Şehir koleji anaokulu, ilkokul ve ortaokul kademelerinde eğitim vermektedir. Okulun toplam alan 20.000 m²'dir. Bu alanın 10.000 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 83,33 m²'dir. Okul yoğun yapılaşma içinde olsa da, geniş yeşil alan varlığı okul sınırları içinde bir tampon görevi üstlenmektedir. Okulun bahçesi düzenli bir görünüm sergilemektedir. Oyun alanı zeminleri betondur. Bahçede açık oturma alanları ve açık hava dersliği olan amfi bulunmaktadır. Okulda organik tarım bahçeleri, meyve bahçeleri, her sınıfının kendine ait bitki dikim alanları bulunmaktadır. Ön bahçede botanik bahçesi bulunmaktadır. Ayrıca kuş evi ve hayvan sevgisini çocuklara aşılama amacıyla birçok havyanın yer aldığı kümesler bulunmaktadır. Arka bahçede çocuk oyun grubu yer almaktadır. Okul Tablo 4'e göre 12 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviyede olduğu belirlenmiştir.

Şekil 34, 35: Şehir Koleji

3.3.18. Barbaros İlkokulu

Okul 4-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 340 öğrencisi, 20 öğretmeni bulunmaktadır. Okulun toplam alan 6000 m²'dir. Bu alanın 4000 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 11,76 m²'dir. Okulun ana girişinde geniş bir alan bulunmaktadır. Bu alan daha çok tören alanı ve çocukların teneffüs saatlerinde kullandıkları alandır. Bu alan beton zemindir. Oyun alanları zemini ise kauçuktur. Bu geniş alanının etrafını diğer çevre yapılarından ayırmak için çevreleme elemanlarıyla çevrilmiştir. Bahçede oyun grubu yer almaktadır. Tören alanının olduğu yerde hem açık oturma alanları hem de kapalı oturma alanları bir arada bulunmaktadır. Okul Tablo 4'e göre 10 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olarak belirlenmiştir.

Şekil 36, 37: Barbaros İlkokulu

3.3.19. Tuzla Kanguru Anaokulu Çocuk Köyü

Okul 4-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 76 öğrencisi, 13 öğretmeni bulunmaktadır. Okulun toplam alan 1500 m²'dir. Bu alanın 870,74 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 11,45 m²'dir. Okulun etrafı sınır elemanlarından beton duvarla çevrilidir. Bahçede ahşap kullanımlar, gölge veren ve tırmanmalarına olanak sağlayan ağaçlar bulunmaktadır. Bu alanda birde kış bahçesi bulunmaktadır. Bahçede bir bölüm hobi bahçesi olarak ayrılmıştır. Ayrıca bahçede çocuklara hayvan sevgisini kazandırmak amacıyla hayvan besleme alanı da bulunmaktadır.

Şekil 38, 39: Tuzla Kanguru Anaokulu Çocuk Köyü

Aynı zamanda yeşil alan içinde bulunan açık mutfak çocuklara bahçe içinde yeme içme olanağı sağlamaktadır. Okul Tablo 4'e göre 11 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olarak belirlenmiştir.

3.3.20. Tuzla Es Anaokulu

Okul 3-6 yaş gruplarına hizmet vermektedir. Toplam 20 öğrencisi, 7 öğretmeni bulunmaktadır. Okulun toplam alan 400 m²'dir. Bu alanın 80 m²'si yeşil alandır. Öğrenci başına düşen yeşil alan miktarı 4 m²'dir. Çevre yapılarla okul bahçesi arasında görsel perdeleme sınır elemanı ile sağlanmaktadır. Alanda ibrelili ağaçlar bulunmaktadır. Ahşap oyun grubunun zemini kauçuk zemin malzemesidir. Yeterli bahçe alanı olmadığından binanın en alt zemin katı tel ile çevrilerek evcil hayvan barınağı kullanımını sağlamıştır. Ön bahçede çitlerle çevrilmiş mini bir bahçe bulunmaktadır. Okul Tablo 4'e göre 13 puan almıştır. Tablo 5'e göre "orta" seviye olarak belirlenmiştir.

Şekil 40, 41: Tuzla Es Anaokulu

Sonuç ve Öneriler

İstanbul Tuzla İlçesinde incelenen 20 okul öncesi eğitim kurumunun hepsinde açık yeşil alan kullanımının var olduğu tespit edilmiştir. Okulların 6'sı "iyi", 12'si "orta" ve 2'si "zayıf" kategoride yer almıştır. Okul bahçelerinin yarısından fazlasının etkinliklere yönelik kullanıldığı ve bu etkinliklerin %50'sinin oyun ve harekete yönelik faaliyetler olduğu, %26'sının doğaya yönelik faaliyetler olduğu ve %23.3'ünün eğitime yönelik faaliyetler olduğu saptanmıştır. Öğretmenler okul bahçesini genellikle öğrenme ortamı yerine oyun alanı olarak kullandığı tespit edilmiştir. Sadece 1 okulda yer alan amfi ders amaçlı kullanılmaktadır. Ders işlemek için uygun oturma alanı, tamamen bir sınıfa yeterli gölgeli mekânların olmaması ders işlevini olumsuz etkilemektedir.

Doğada bulunan materyalleri oyun veya eğitim amaçlı kullanma durumlarında; doğada en çok tercih edilen materyallerin %24'ü yaprak, %21.6'sı taş/toprak ve %20.21'i dal olmak üzere diğerleri kozalak ve kum gibi malzemelerin olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %41.3'ü okul bahçesini her gün kullandığını ifade etmiştir. Bu kadar sık kullanılan bir alana gereken önemin verilmesi ortadadır. Ayrıca anket bulguları çocukların ve öğretmenlerin en büyük talebinin motor kas gücünü

geliştirici macera oyunlarına yönelik düzenlemelerin yapılmasıdır. Diğer önemli bir istek ise, özellikle köy ve kırsal bağlantısı olmayan çocuklar için bitki yetiştirme ve hayvan bakma gibi doğaya dönük diğer aktivite alanlarının olmasıdır. Çünkü bu etkinlikler eğlendirici olduğu kadar eğitici yönü yüksek aktivitelerdir.

Anket çalışmalarından elde edilen bir diğer önemli bulgu açık alanların farklı yaş gruplarına göre düzenlenmediğidir. 0-6 yaş arası 6 yıllık kısa bir dönem gibi görünse de çocukluk dönemi ele alındığında her ay bile çocuğun yetilerini kazanmada büyük farklılık taşımaktadır. Ayrıca okul bahçelerinin çoğunun engelli öğrencilere yönelik düzenlenmediği tespit edilmiştir. Özel gereksinimi olan çocukların fiziksel ve duygusal gelişimlerini desteklemek için aynı sınıf ve dış ortamdaki diğer çocuklarla birlikte eğitim almaları ve etkinliklere katılmaları çok önemlidir. Her bireyin yaşam hakkı düşünüldüğünde bu konu önem taşımaktadır. Düzenlemelerin buna dikkat edilerek yapılması insan hakları gibi temel bir bilginin çocuklar tarafından erken yaşta deneyimleyerek öğrenilmesini sağlayacaktır.

Açık yeşil alanlarda bitkisel düzenlemelerin birçok işlevi vardır. Okul bahçelerinde bitkilerin bu işlevlerinden yararlanacak düzenlemeler yapılmalıdır. Bitki dikiminin kısıtlı olduğu yerlerde bitki kasaları ve saksı düzenlemeleri ile taşınabilir ve esnek bitkisel alanlar oluşturulabilir. Aydınlatması olmayan okul bahçeleri gece yaşam olmayan alanlara dönüşmektedir. Özellikle kış ayları düşünüldüğünde çocuklar okulun karanlık ortamını da görmekte ve bazı çocuklar için bu ortam karanlık ve ürkütücü gelmektedir. Aydınlatma elemanlarının uygun sayıda ve yerlerde kullanımıyla okul bahçesinin her daim yaşayan bir ortam olduğu çocuklara öğretilmelidir. Böylece çocuklar ilerleyen yaşlarda da açık yeşil alanların günün her saatinde önemli ve yaşanılır bir mekân olduğunu anlayacaklardır. Çalışma sonucunda her okul için Tablo 4’de verilen kontrol gözlem formuna göre eksikliklerin giderilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Alqudah, Y. M. M. *Çocuğun Gelişiminde Oyun Alanlarının Rolü*. (Yüksek Lisans Semineri) Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2003.
- Clements, R. (2004). “An Investigation of The Status Of Outdoor Play”. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 5 (2)
- Çukur, D., Delice, G. E. (2011). “Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimine Uygun Mekân Tasarımı”. *Aile ve Toplum Eğitimsel Kültür ve Araştırma Dergisi*. Cilt:7, Sayı: 24, s30 - 34.
- Demiriz, S., Karadağ, A., Ulutaş İ. (2003). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Ereli, E. *Türkiye’deki İlköğretim Okul Bahçelerinde Peyzaj Planlama ve Tasarım İlkelerinin Saptanması*. (Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara, 2001.

Google Map. (2021). Tuzla konum.

<https://www.google.com/maps/place/Tuzla%2F%C4%B0stanbul/@40.8918878,29.2166034,11z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x14cad9a716174373:0x1df73419f1930424!8m2!3d40.8982305!4d29.3598782> adresinden erişildi.

Kalburan, C. (2014). “Denizli İlinde Bulunan Resmi ve Özel Anaokulu Bahçelerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 99–113.

Kalemci, F. (1998). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarının Çevre Düzenlemesi ve Çalışan Eğitimci Personelin Nitelikleri Yönünden İncelenmesi*. Aydoğdu Ofset, Ankara.

MEB. (2004). *Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği*. 11.04.2020 tarihinde <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486-html>, adresinden erişildi.

MEB. (2015). *2015 Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu*. Ankara, MEB. İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı.

MEB. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara, MEB. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.

Metin N., Şahin S. (1999). “Okul Öncesi Düzeyde ve Dört-Dokuz Yaş Grubundaki Zihinsel Engelli Çocukların Tercih Ettikleri Oyun Köşeleri ve Oynadıkları Oyun Tiplerinin İncelenmesi”. *Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 2 (3)14-24.

Olds, A. R. (2001). *Child Care Design Guide*, The McGraw Companies, USA.

Ramazan, O. (2005). *Okul Öncesi Eğitim Ortamlarında Fiziksel Ortam*. İstanbul. Morpa Kültür Yayınları.

Studer, M. L. (1998). “Developing on Outdoor Classroom: Blending Classroom Curriculum & Outdoor Play Space”. *Texas Child Care*, 12-19.

Şener, E. A. *Okul Öncesi Çocuk Eğitim Merkezleri İçin Değişebilir/Dönüşebilir/Esnek Bir Fiziksel Çevre Modeli*. (Doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2001.

Tekkaya, E. (2001). “Tasarlanmış Çocuk Hakları: Ankara Çocuk Oyun Alanları. *Milli Eğitim Dergisi*”. Temmuz, Ağustos, Eylül: 151.

Terzioğlu, E. *İlköğretim Okulu Binalarının Fiziksel Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2005.

Towell, J. L. *Quality Outdoor Preschool Environments Early Care and Education Centers*. (Master of Science). Oklahoma State University, USA, 2005.

Turaşlı, N. (2007). *Okulöncesi Eğitime Giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Vessey A. J., Yim-Chiplis P. K., Mackenzie N. R. (1998). “Effectes of Television Viewing on Children’s Development”. *Pediatric Nursing*, 23(5), 483–486.

Wake, M., Hesketh, K., Waters, E. (2003). “Television, Computeruse and Body Mas Index in Australian Primary School Children”, *Journal of Paediatric Child Health*, 39, 130–134.